
Op de wetenschapspagina wordt door een onderzoeker / geestelijk verzorger in het kort een impressie gegeven van lopend onderzoek: het onderliggende probleem, vraagstelling, methode van onderzoek en belang voor het werkveld van geestelijke verzorging.

Zingeving rond de naderende dood

Een kwantitatief en kwalitatief onderzoek naar levensbeschouwing, kwaliteit van leven en opvattingen over de dood van ouderen in Nederland

Hoe ervaren 75-plussers hun leven? Welke voorstellingen hebben ze van sterven en dood? In hoeverre is zingeving van invloed op hun kwaliteit van leven? Deze vragen staan centraal in mijn promotieonderzoek. Met het klimmen der jaren worden mensen steeds meer met de naderende dood geconfronteerd; enerzijds door de ervaring van lichamelijke (en soms ook geestelijke) achteruitgang, en anderzijds door de confrontatie met de dood en achteruitgang van anderen. Door de secularisatie van onze samenleving zijn de vertrouwde zingevingskaders steeds meer weggevallen. Daarom zijn ouderen sterker dan voorheen op zichzelf aangewezen om betekenis te geven aan leven en dood. Bij dit proces van betekenisgeving kunnen ze zich oriënteren aan cultureel ingebedde betekenissen van de dood (Fortuin, Schilderman & Venbrux, 2016). Met dit onderzoek beogen we inzicht te krijgen in de wijze waarop ouderen zin geven aan de naderende dood, en in de invloed van dit zingevingsproces op hun ervaren kwaliteit van leven.

Voor het kwantitatieve deel hebben 356 75-plussers, verspreid over heel Nederland, een vragenlijst ingevuld over gezondheid, ervaren kwaliteit van leven, visie op leven en dood, houding ten opzichte van medische beslissingen rond het levenseinde en levensbeschouwing. Het doel van dit deelonderzoek is het krijgen van inzicht in de relaties tussen levensbeschouwing, kwaliteit van leven en wensen m.b.t. medische zorg rond het levenseinde, alsook in de achtergrond (onder meer geloof, geslacht, opleidingsniveau en sociale inbedding) van de betrokkenen. Voor het kwalitatieve deel van het onderzoek zijn diepte-interviews afgenomen bij ouderen die zelfstandig thuis wonen en bij ouderen die verblijven in een verzorgingshuis, woonzorgcentrum of verpleeghuis. Deze interviews evalueren de geleefde ervaring van ouderen tussen 75 en 100 jaar, door hen in eigen woorden te laten reflecteren op hun leven, de zin die ze hierin (wel of niet) ervaren, hun visie op de dood en het hierna-maals, en hun wensen met betrekking tot medische zorg rond het levenseinde. De interviews worden inductief geanalyseerd teneinde de leefwereld van ouderen en hun visie op de onderzochte thema's in beeld te brengen.

Dit onderzoek wil een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van de geestelijke verzorging voor ouderen, door een beschrijving te geven van de ervaren leefwereld van ouderen binnen en buiten zorginstellingen, en hun visie op zingeving, leven en dood, en door relaties in beeld te brengen tussen levensbeschouwing, kwaliteit van leven en wensen m.b.t. zorg rond het levenseinde van ouderen. Ook hopen we zorgverleners en familieleden handvatten te kunnen bieden om gesprekken met ouderen over het levenseinde beter te kunnen voeren.

Nienke Fortuin

Meer informatie: Nienke Fortuin, promovenda Empirische en Praktische religiewetenschap (n.fortuin@ftr.ru.nl)

Literatuur

Fortuin, N.P.M., Schilderman, J.B.A.M., & Venbrux, E. (2016). Death and the search for meaning: canonical, utilitarian and expressive thanatological cultural niches. *Mortality*, DOI:10.1080/13576275.2016.1259213.